

POŠTINA PLAČANA
V GOTOVINI.

DRAS
DO
29
—
30
ST. 3.
ST 1

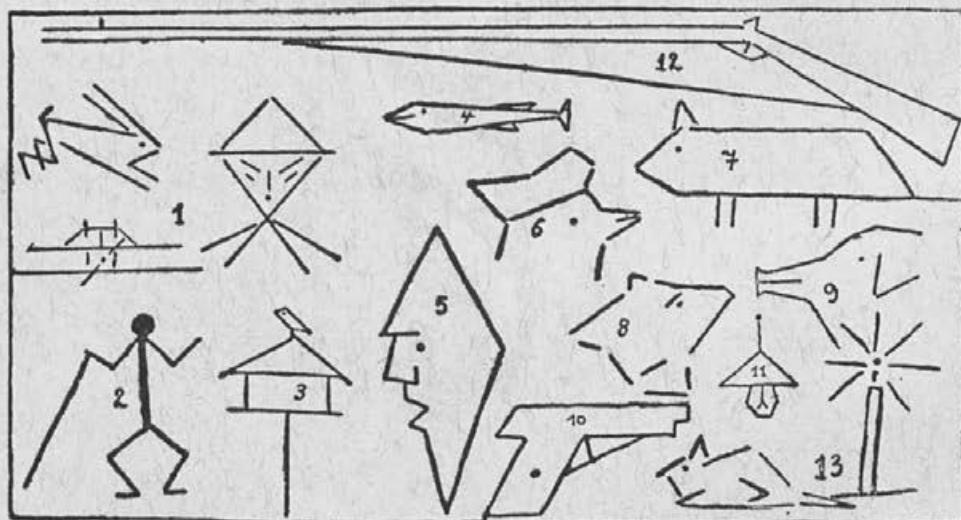

VSEBINA 3. ŠTEVILKE:

T. G. Masaryk — osemdesetletnik. — Fr. Milčinski: Kdo ve, čemu je kaj dobro. (Z lesorezi E. Justina.) — Sveti Sava in seljak brez sreče. — Skuhali-Klemenčič: Školnik Gutpogodil. — Miran Jarc: Harlekinova pesem. — Josip Ribičič: Čarovnice. (Z lesorezi S. Stiplovska.) — Boris Orel: Lutke in Lutkovne igre. — O slovenskem lutkovnem gledališču. — Češke lutke v zavetju Masarykovega zavoda za ljudsko vzgojo. (Ilustracije M. Klemenčiča.) — Emil Adamič: Mačkev predpust. — Ivo Peruzzi: S pesmijo po Franciji. (Nadalj. in konec). — Na preži. (Po Kapheru.) — Albert Žerjav: Kam s človeštvom. — V Vatikanski državi. — Drobž: Polica za knjige. Fr. Rojec: Ledene cvetice. Sk.: Cepilna smola. — Cicibanov rod: Predpust sta šla gledat. Miran Jarc: Neugnani Gašper larifari. — Prispevki otrok.

DVANAJST ČRT IN ENA PIKA.

Nalogo Dvanajst črt in ena pika so mnogi rešili. Izbrali smo najboljše, ki jih priobčujemo. — Štev. 1. narisal Kožar Viljem, Ljubljana, II. deška meščanska. — Štev. 2. Mencinger Elica, Dravograd. — Štev. 3. Krajncič Joško, Maribor. — Štev. 4. Krohnje Viktor, Ljubljana, gluhonemnica. — Štev. 5. Gmajner Pavel, Kor. Bela. — Štev. 6. Bremeč Martin, Sv. Vid. — Štev. 7. Sagadin Slavko, Slov. Konjice. — Štev. 8: Golob M., Ptuj. — Štev. 9. Butkovič Vlado, Cerknica. — Štev. 10. Fresl Hinko, Šent Jernej. — Štev. 11. Kolenc Jurček, Dravograd. — Štev. 12. Kranjc Bogdan, Poljčane. — Štev. 13. Koprivnik Jožef, Prevalje.

Opomba: Pošiljajte rešitve na dopisnici, ali pa skupno pod enim ovojem. Prispevki naj se pišejo samo na eno stran tako, da bo druga stran prazna.

„Naš rod“ izhaja med žolskim letom enkrat na mesec in stane vsaka številka v skupnem naročilu (nad 5 izvodov) Din 1·50, posamezna številka (do 5 izvodov) Din 2.—. Posamezni izvodi se odpošiljajo samo proti vplačilu celoletne naročnine Din 14.—. List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj. Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišškanska ulica šte. 6.

T. G. MASARYK — OSEMDESETLETNIK.

T. G. MASARYK.

Komaj je odprl oči in pogledal v svet, že je spoznal vso nemirnost in težo žiljenja. Očeta — kočijaža na cesarskem posestvu v nekem moravskem mestecu — je služba preseljevala iz kraja v kraj. In je malemu Tomažku že v zgodnji mladosti bilo dano, da vidi vso lepoto raznih krajev domovine in vse trpljenje sorojakov, trpečih pod tujim jarmom.

Rastel je mali, dorastel za šolo in ko ga starši niso mogli poslati v mestne šole — je šel k sorodniku na Dunaj, da se izuči ključavničarstva. In je tu koval podkovice čez dan in koval načrte ponoči pri knjigah. Ne dolgo in zahrepenel je po domu, pustil trdo obrt in odšel domov, da se potoži materi. Preprosila je mati, prepričal je domači učitelj očeta, da mora Tomažek v mesto, v šole, za srečo. Vse svoje mlade sile je posvetil sedaj mladi Masaryk učenju in pripravi za bodoče cilje. Študiral in doštudiral in postal profesor na praški visoki šoli. Tu si je izbral krog dijakov, jih učil, jim odpiral oči, da so videli vso bedo in suženjstvo češkega naroda, in jim kazal pot, ki pelje v svobodo. Postal je učitelj-buditelj mladine, ki je odhajala leto za letom med narod in širila nauke velikega vzgojitelja. Bili so to nauki, ki so imeli svoje korenine v narodu in življenju.

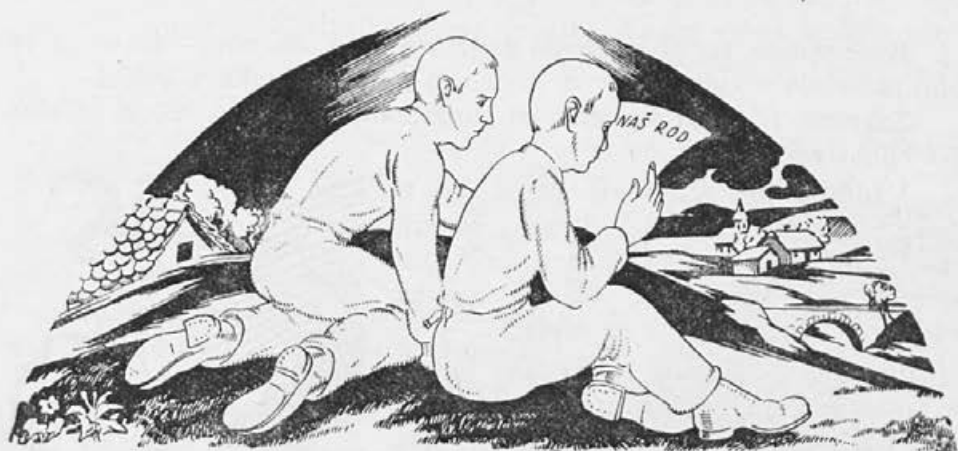
„Kakor hoče biti posameznik sam svoj gospod, tako tudi narod. Podlaga pa mora biti narodna zavest.“ Tako je učil in še dodal: „Pa ne stopite s tem pred človeka, ki mu otroci duševno in telesno hirajo v nezadostnem stanovanju. Razsvetlite najprej glave in ogrejte srca vseh ljudi, da bodo zatrli ljubezen do samega sebe in pomagali najbednejšim. Ko ne bodo reveži več čutili bede, bodo postali tudi oni narodni bojevniki! Brez zdrave in zadovoljne družine ni zdravega, zadovoljnega naroda, brez naroda smo nihče in nič.“

A ni bil Masaryk le učitelj, bil je tudi strog — sodnik. Kjerkoli je videl laž, povsod jo je razkrinkal. Najbolj je sovražil tiste, ki so lagali v imenu naroda in domovine, lagali, da so si pri tem polnili žepe.

Ni čudno, da so ga zaradi takih in drugih nauk gledali avstrijski mogotci po strani. Zasedovali so ga, ga preganjali in če bi l. 1914, ko je izbruhnila svetovna vojna, ne bil zbežal v London, bi ga bili gotovo sodili in obsodili. Ali Masaryk je odšel v tujino, ne da spravi sebe na varno, ampak da skuje svojemu in vsem zatiranim narodom svobodo.

In ko je svoboda prišla, ko se je zmrvil avstrijski prestol, je češki narod poklical svojega učitelja domov, da vzame v svoje roke državno krmilo. Prišel je. In ko je prišel, so ljudje zavriskali in zajokali od veselja, vsa češkoslovaška republika se je ozaljšala z zastavami, povsod so plapolale, v slednji vasi.

In še danes se navdušenje češkoslovaškega naroda ni poleglo: desetmilijski narod se klanja svojemu velikemu osemdesettletnemu voditelju.

FR. MILČINSKI:

KDO VE, ČEMU JE KAJ DOBRO.

ivel je na vasi vrvar, kupoval je predivo, predel, delal vrvi — vse sam s svojo družinico. Trdo jim je bilo delo, varčen jim je bil živež, pa jim le ni uspelo, da bi se otresli revščine — niti obleke niso imeli cele. Pa se je tolažil oče vrvar in je tolažil družinico: »Kdo ve, čemu je to dobro!«

Je čul o tej družinici sam presvetli kralj. Zanimal ga je vrvar, dal ga pripeljati pred se. »Sklenil sem, da ti pomagam — na, deset cekinov! Obrni jih tako, da zaležejo tebi in svojcem! Čez leto dni se zopet oglasi, da mi razložiš, kako si obrnil moj dar!«

Zavzeti vrvar je gledal kraljevo svetlost in gledal zlati denar — ne tega ni bil vajen, ne tega. Pa ko so mu dejali, naj se zahvali, se je zahvalil, in ko so mu dejali naj se pokloni, se je poklonil. Pokazali so mu pot iz gradu in je šel in stiskal cekine v pesti.

V pesti jih je stiskal, kajti ne en žep ni bil toliko cel, da bi mu lahko zaupal cekine.

Pa se je spomnil svoje družinice, ki je takisto raztrgana, in je stopil v trgovino. Izbral je blaga sebi in družinici za obleko in so mu blago naprtili na rame. Plačal je s cekinom in še so mu našteali toliko drobiža, da mu ni šel v pest. Pa so se smejali in povrh mu dali robec, vanj je zavezal denar.

Še mimo mesarja je prišel, pa se je spomnil lačnih ust, ki ga čakajo doma, in mu ni dalo srce drugače: kupil je košček mesa in ga dal k denarju v robec.

Potem je zadovoljno ubral svojo pot proti domači vasi. Na ramah je nosil težko breme in pot je bila grapava. Zunaj pred mestom je rastle bujno leščevje, dal je culo iz rok, da si odreže krepko palico.

Reže palico, tedaj iznenada prifrfoče velik gavran — meso ga je bilo privabilo v culico; popade culico in z njo odkraka v goščo.

Žalosten je vrvar pogledal za gavranom, ni ga bilo več in ni bilo več culice ne mesa ne cekinov.

Vzdihnil je: »Kdo ve, čemu bo to dobro!« Pa ko je prišel domov, ni bilo veselje nič manjše: »Vrnil se je ljubi oče; niso ga pridržali in še obleko dobimo vsak, celo, brez lukenj in zaplat!« —

Potekalo je leto in je poteklo, bogato je bilo truda in muke kakor vsa prejšnja in tudi nova obleka je šla pot vseh oblek, čas in delo sta jo raztrgala enako kakor prejšnje.

Pa je prišel dan, ko se je moral vrvar pokoriti kraljevemu ukazu in mu priti v grad zaradi poročila.

Kralj ga je že nestrpno pričakoval. Mikalo ga je videti in slišati, kako so mu cekini, kraljevi dar, obrnili srečo. Pa se je silno začudil, ko je predenj stopil vrvar in je bil razcapan nič manj nego prejšnje leto.

Poslušal je kralj vrvarjeve besede, zmračilo se mu je čelo. »Pazil nisi na kraljevi moj dar! Ali si ga pa zapravil brez haska in se mi sedaj lažeš! — Tako ali tako, še enkrat ti pomagam; še enkrat ti dam deset cekinov, naj ti boljše zaležejo nego lani! Boj se pa kraljeve moje nevolje! Čez leto dni pridi in poročaj!«

Vrvarja je bolela kraljeva graja. Toda si je skesano dejal: »Zaslužil sem jo! Čemu sem dal cekine iz pesti v culo, čemu sem dal culo iz rok, čemu sem se mudil po mestu in na poti!« Sprejel je svetle cekine, skrbno jih stisnil v pest, do tal se priklonil kralju in potepeno zapustil grad.

Ni se obotavljal ne po mestu ne na poti. Pekli so ga cekini v pesti, hitel je, da jih prinese domov. Doma jih nikomur ni pokazal; pod streho mu je stala vreča mekin, noter pod mekine jih je skrtil: ondu jih ne bo nikdo iskal, nikdo vzela, pa jih bo lahko čez

leto dni pokazal kralju! Taka mu je bila okorna misel: cekini sami bodo najbolj jasno pričali kraljevi svetlosti, kako sem pazil nanje in jih nisem zapravil!

Pa so vrvarju in njegovi družinici naprej tekli delo in kruh in revščina, vse po stari navadi in v zvrhani meri. —

Zgodilo se je, da je šel vrvar okoli kmetov nakupovat prediva. Pa ko ga ni bilo doma, je mimo prišel žid, kupec je bil za vsake vrste robo in je vprašal v hiši, ali imajo kaj naprodaj.

Odgovori žena: »Revščine imamo polno hišo, poceni vam jo dam, če jo marate, na vago ali na mero. In pod streho imamo vrečo mekin — dobili smo jih mesto denarja za vrvi; v napotje so nam zdaj, ko ne redimo živali.«

Pa sta se pogodila s židom za vrečo mekin, prodala mu jih je, in ko je mož prišel domov, mu je veselo izročila denar.

Mož ji ni kaj očital, saj ni vedela, kaj je bilo skrito pod mekinami. Le sebi je očital, zakaj je ženi cekine utajil.

Bal se je pa kraljeve nevolje, vendar se je tolažil: »Kdo ve, čemu je to dobro!« Naprej je sukal svoje vrvi in ko je preteklo leto in je prišel čas, je s težkim srcem nastopil bridko pot v kraljevi grad.

Kralj je baš prihajal z lova, na dvorišču je stopil s konja. Vrvar mu je padel pred noge. Razodel mu je svojo nesrečo in ni prikril svoje krivde; prosil je odpuščanja in milosti.

Kralj se je razljutil: »Tebi dajati cekine in svinec metati v morje — isto je!« Pred kraljem v prahu je ležal košček svinca, z nogo ga je sunil kralj proti vrvarju: »Na, ta dar je zate! Ne pridi mi več pred oči!«

Obrnil se je kralj v grad. Pobral je vrvar kraljevi dar iz prahu, otepel si je kolena, tiho je krenil proti domu. Pa mu je v tolažbo bila vajena beseda: »Kdo ve, čemu bo to dobro!«

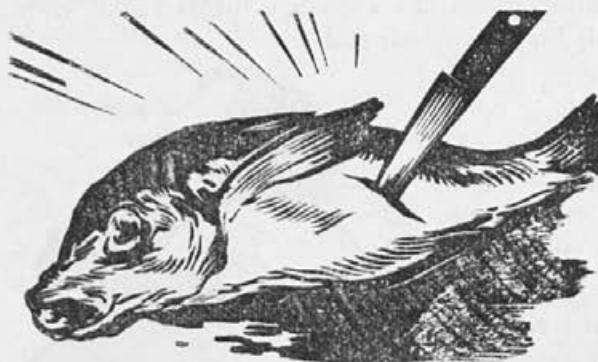
Ga pot pripelje mimo ribiča. Sedel je na pragu svoje kočice in si krpal mrežo. Ob robu mreže so bili našiti koščki svinca, da so mrežo tiščali v vodo. En košček se mu je bil odtrgal v vodi, pa je ribič odzdravil vrvarju in mu dejal: »Svinec se mi je izgubil, kdo mi hitro da drugega?«

Mu vrvar pomoli pest in jo odpre: »Jaz ti ga dam!«

Pa se mu ribič smeje zahvali: »Postregel si mi s svincem, jaz ti postrežem s prvo ribo, ki jo bom ujel!«

Res, na vse zgodaj drugo jutro je prinesel ribič prelepo ščuko. Se je vrvar razveselil ribe: »Glej, zaničevani svinec iz prahu se mi je bolje obnesel, kakor svetlih cekinov deset!« Poklical je ženo in ji dal ribo, naj jo speče za južino.

Pa ko je žena ribo razparala, notri je bil kamen, tolikšen kakor lešnik — prelepo se je svetil. Ji reče vrvar: »Daj kamenček najmlajšemu, da se z njim poigral!«

Toda žena je bila čula praviti o dragih kamenih in je dejala: »Daj, sto-

pi v mesto okoli trgovcev, koliko ga cenijo!«

Vrvar je ubogal. Spotoma se je oglasil pri ribiču, ki mu je bil podaril ščuko: »Ta kamen je bil v ščuki!«

Ribič ostrmi. »Drag kamen je, bogat boš za vse žive dni. Sreča je bila bolj mila tebi kakor meni. Toda tebi sem dal ribo in tvoj je kamen.«

Reče vrvar: »Ako si zadovoljen — ko ga bom prodal, si denar razdeliva!«

Pravi ribič: »Poštenega si srca. Dovolj bo za oba! S teboj grem, da ga prodava. Tebi v tvoji revni obleki bi kamen vzeli in še bi te kakor tatu vrgli v ječo!«

Oblekel se je praznično in sta šla v mesto. Ribiča so poznali, verjeli so mu in mu dajali odgovor. — In je prodal kamen za dve mošnji cekinov — eno je sebi obdržal, drugo je dal vrvarju.

Pa je bil vrvar silno vesel zaradi družine in je kupil v mestu oblačila za vse in še konja je kupil in voz za delo in kravo zaradi mleka in se je židane volje vozil proti domu, kravo je imel zad privezano. Pa je spotoma še ovsu kupil in sena in mekin za žival in ko je z vsem vkupe dospel domov, se mu je radostno usula družina okoli nepričakanega bogastva.

Žena je robo snemala z voza, pa je vzkliknila: »Baš tale vreča mekin je bila, ki sem jo prodala židul!«

Vrvar je segel vreči v dno — res, na dnu pod mekinami je bilo deset cekinov!

Krava in konj sta bila potrebna strehe. Pa se je požuril vrvar, vzela je sekuro in stopil v šumo, da si podere drevo. Podrl ga je — v vrhu

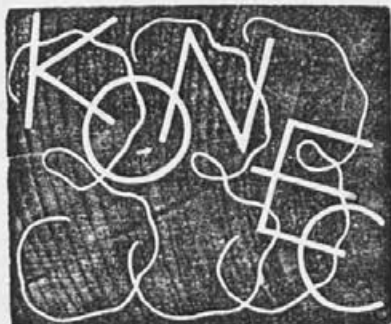

drevesa je imel gnezdo gavran, v gnezdu je ležalo devet zlatnikov in drobiž!

Domislil se je vrvar, pa ko je za silo stal hlev, se je živo lotil starega dela, družina mu je veselo pomagala in so hiteli, da so naredili vrv: tako je bila dolga, da bi devetkrat segala okoli kraljevega gradu.

Pa ko je bila vrv gotova, se je vsa družina čedno oblekla in so naložili vrv na voz in še so jo za vozom nosili vsi otroci in je bilo vrvi 333 klafter.

Baš tisti dan je kralj slavil svoj god. In so stopili vrvar in njegova družina pred kralja in se mu globoko poklonili in je vrvar razložil, kako in kaj, in se je kralju prisrčno zahvalil za oni košček svinca v prahu: ta košček svinca da mu je prinesel srečo — in so v zahvalo za ta košček svinca dali kralju prelepo vozilo: tristo tri in trideset klafter vrvi, in je tako vozilo za vezovanje najbolj prikladna reč.

SVETI SAVA IN SELJAK BREZ SREČE.

Bil je kmet, ki ni poznal sreče. Pa je šel po svetu, da jo najde. Na poti sreča starčka, ki mu je brada segala do pasu. — „Ali veš, kje je sreča?“ ga vpraša. — „V delu!“ mu odgovori starček. — Kmet ni s tem zadovoljen in gre dalje. Sreča drugega starčka in ga vpraša isto. — „V redu!“ odgovori le-ta. Kmet še ni zadovoljen. Kmalu sreča tretjega starčka. Ko tega vpraša, mu ta dè: „V poštenju!“ — Kmet pa je hotel vedeti, v katerem kraju najde srečo In gre dalje. Še sreča četrtega starčka, ki pa je bil sveti Sava. Temu potoži: „Povej mi, sveti oče, kje najdem srečo?“

In mu sv. Sava odgovori: „Najdeš jo v sebi! Bodi pameten in delaj po nasvetih ljudi, ki so mnogo preizkusili — pa najdeš srečo!“

Kmet se je vrnil in iskal srečo v delu, redu in poštenju, delal po nasvetih modrih. Kmalu je našel, kar je prej zaman iskal. Ko je našel srečo, je dejal: „Ne, kdo bi to mislil, kdo bi se nadejal, kdo bi veroval, da je bila sreča v meni, pa je nisem videl!“

ŠKOLNIK GÚTPOGODIL.

(P R L E Š K A).

V starih časih, ko na kmetih še ni bilo skoro nikjer šol, je živel na Cvenu pri Ljutomeru neki človek, odslužen vojak. Bil je v mnogih krvavih turških bojih in je za svoje hrabro obnašanje dobil veliko zlato medaljo, ki jo je nosil na svoji suknji.

Dasi je bil precej neprikupljive zunanosti, je imel vendar dobro srce. Kmalu so ga vzljubili vsi domačini. Videl je, kako je ljudstvo tam okoli neizobraženo pa je rekel »možakom« (občinskim odbornikom), da bo deco zastonj učil katekizma pa malo šteti (čitati), pisati in računati. Za nagrado so mu obljubili zbirco, kakor so jo dajali cerkveniku in kaplanu.

Priredili so za učilnico neko hišo in šola se je začela. V začetku je imel »školnik (tako so takrat imenovali v Prlekiji učitelje) malo otrok, kmalu pa je število učencev naraslo na trideset.

Zdaj pa čujmo, kako so mu otroci odgovarjali!

»Franček, koliko je Bogov?«

»Trije.«

»Ti nemarnjak, ti — tri so božje osebe. Tonek, povej ti, koliko je Bogov?«

»Samo en Bog je!«

»Gútpogodil! Pavel povej nam šest resnic!«

»Prva: ne kradi...«

»Ti neroda, ti! Micika, povej nam ti šest resnic!«

»Prva: da je en Bog, druga...«

»Že dobro! Gútpogodil! To bom jutri še enkrat spitával (izpraševal), pa še deset božjih zapovedi, pa sedem svetih zakramentov. — Polonka, kaj vas bom jutri spitával?«

»Deset svetih zakramentov.«

»Oj, da te nevolja! Marinka, povej ti!«

»Kaj bi povedala?«

»Kaj vas bom jutri spitával.«

»Tega še ne vem.«

»Ti lotrija, pa vam nisem pravkar povedal? Drži šako (dlan)!«

»Aas!«

»Prav se ti godi, zakaj pa nimaš pazke! Milko, povej ti, kaj bomo jutri imeli!«

»Gospod učenik, jutri nas boste spitávali vse to, kar danes, pa še deset božjih zapovedi, pa sedem svetih zakramentov.«

»Tako je! Gútpogodil!«

Zdaj pa so se začeli čèhi (fantje) naglas smejati.

»Rodič, zakaj se smejete?«

»Ker ta pravi...«

»Vido, kaj si rekel?«

»Saj nisem nič rekel; Rodič laže.«

»Je rekel, je,« so se začeli čehi dreti.

»No, pa povej, kaj si rekel! Neeš (ne boš)?« Pa počí leskovica po hrbtu, da se je pokadilo. »Milko, povej ti, kaj je rekel!«

»Rekel je, da ste vi ‚Gútpogodil‘.«

»Ti si odkritosrčen pajbek (pobič). Tako mora biti! Gútpogodil!«

Odslej je ostal učenik »Gútpogodil« vse svoje žive dni.

No, še danes ima učitelj nevoljo z malimi začetniki, kaj pa šele takrat! Sicer je pa »školnik Gútpogodil« za tisti čas deco dosti naučil. Znali so pisati; šteti pa računati, pri katekizmu pa so pomagali tudi mašniki in je še bolje šlo.

Po Petru Skuhali — Vlado Klemenčič.

MIRAN JARC:

HARLEKINOVA PESEM.

*Plešem s solncem in oblaki,
s potepuhi in veljaki,
zdaj minister, zdaj berač
čutita moj korobač.*

*A, če hočem, znam mehkeje,
da se kar srce zasmije:
kadar v svitu mesečine
lep obrazek me prešine.*

*Harlekinsko se poganjam
— zraven rogam se in sanjam —
z brega tu na breg nasprotni...
kdaj ustavim čar, trenotni?!*

*Harlekinska mi narava
je trpljenje in zabava...
toda, zdaj ne smem več pet,
treba bo nastop pričet!*

Čim bolj se je širilo krščanstvo med Jugoslovani, čim bolj smo se navzeli navad in običajev zapadnih narodov, tem hitreje so izginjale med narodom pravljice in pripovedke in vraže — daljni spomini poganstva.

Še živi tako narodno blago med ljudstvom, še nam tupatam krajša stara babica za pečjo dolge zimske večere s pripovedkami, ki jih je čula od starih ljudi v svojih mladih letih —. Rešimo pozabljenja te spomine, ki nam pričajo, kako zelo so bili naši predniki vraževerni.

Slovanski izraz za čarovnico je prav za prav »vještica«, kar pomeni žensko, ki vse ve, vse zna (veda, vedež). Ponekod v Dalmaciji se ljudje boje izreči besedo »vještica« vpričo otrok in jo nadomeščajo rajši s »krstačo« ali »roguljo«. Čarovnici so dali ime tudi rogulja najbrž radi tega, ker si jo ponekod predstavljajo z rogovi. V Slavoniji dajo kravam z dolgimi rogovi kaj radi ime »rogulja«. V hrvaškem Primorju pravijo čarovnici »štriga«, kar pa je laškega izvora. Na Slovenskem pa se je udomačil izraz »copernica«, ki smo si ga prirojili po svoje iz nemščine. Med našimi predniki pa je bil malo kdo tako pogumen, da bi glasno izrekel besedo copernica. Bili so uverjeni, da ta beseda copernico tako razkači, da obišče ponoči tistega, ki jo je izrekel. Tedaj ga raztrga na štiri kose in jih pomeče na vse štiri strani neba. Nato odnese vse prašiče, konje in vse govedo iz hleva.

Srbski narod loči več čarovnic: »mačionica«, ki ponoči zajaše metlo in odleti čarat; »zlokobnica« prinese vsakemu nesrečo, kogar sreča navsezgodaj; ter »vještica«, ki ne živi med ljudmi, ampak je nekaka zlobna ponočna vila (vešča).

»Prava vještica ima krst pod nos, svaka zlokobnica po nekoliko brčnih dlaka, a mačionica namrskana čela i krvave pečate po obrazu.«

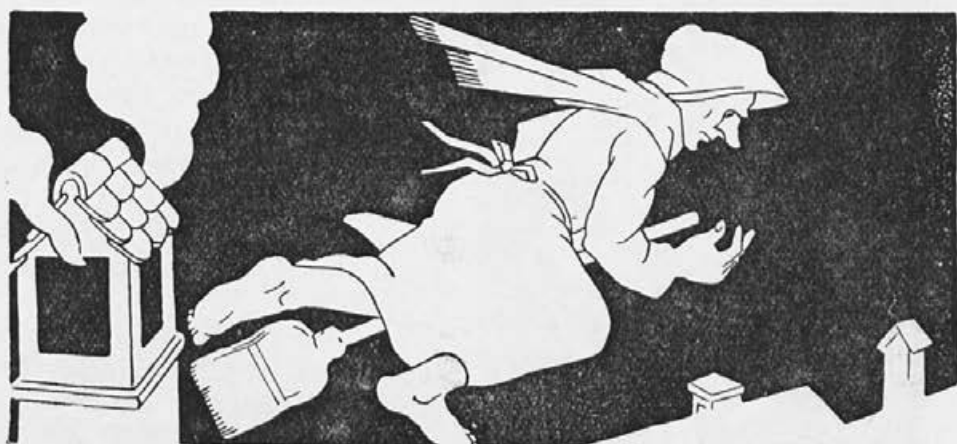
Skupni znak vseh čarovnic pa so skupaj zrastle namršene obrvi. Še mi je dobro v spominu, kako so vaščani pred komaj tridesetimi leti pretepli in pregnali iz neke vasi staro ženico, ki je imela skupaj zrastle obrvi. Pred gosposko so se izgovarjali, da je zavdala njihovim otrokom.

★

Čarovnice se redno zbirajo v kresni noči, na predvečer sv. Jurija, v božični in binkoštni noči na Kleku ali na pustah (osamelih ravninah).

Da si je narod izbral ravno te dni za pohod čarovnic, je razumljivo: Jugoslovan, ki je bil skoroda izključno poljedelec, je v dneh, ki

prehajajo v drug letni čas, polagal svojim bogovom darove na žrtvenik, da obvaruje ljubo živino in si izprosi blagoslova za svoja polja. Bogovom v čast je tedaj okrasil svoj dom in svojo živino s cvetlicami in venci. Modre žene so stopale pred sprevedom z zelenimi vejami v naročju ter blagoslavljale z dišečimi kadili ljudi in živino. Stari običaji so skoro popolnoma izginili, ostal pa je daljnji spomin na modre žene, ki pa so se v ljudstvu polagoma izpremenile v zlobne — v čarovnice. In tako se v poznejši dobi niso okraševale hiše in živina, da bi si izprosili zanje blagoslova, ampak zaradi varstva pred čarovnicami. Na Jurjevo se okrase rogovi goveda s cvetjem in venci, da se prepreči vsaka čarovniija. V cvetju in v vejicah se skrivajo dobre duše drevja. Venci se zvečer pritrde na hlevska vrata, kjer ostanejo

vse leto. Bog varuj, da bi pastir pozabil okrasiti kakega živinčeta; ne le, da ne prejme običajne napitnine, ampak je skoro gotovo, da ga gospodar neusmiljeno pretepe.

Na Jurjevo navsezgodaj, ko žene pastir krave iz hleva, že čaka hišna gospodinja na dvorišču. Na tla položi črepinjo z gorečim ogorkom, ponuja kravi vodnici pest soli in jo vabi k sebi, dokler ne prestopi krava kadeči se ogorek. S tem je odzeta čarovnicam vsa zlobna moč.

Nevarno je motiti zbor čarovnic, marsikoga je radovednost gnala, da si je ogledal početje čarovnic, a malokdo se je vrnil zdrav in čil domov.

Na Hrvatskem se je ohranila tale pripovedka:

Živela je čarovnica, ki je šla nekoč k vaškemu župniku k spovedi. Župnik pa je vedel, da je čarovnica. Pa jo prosi, naj mu pokaže prostor, kjer se čarovnice zbirajo. Čarovnica pristane in pravi: »Pridite

z menoj na gnojišče!« Ko stopita na gnojišče, pravi čarovnica, naj ji župnik stopi na nogo. Ko je župnik to storil, sta zletela oba visoko v zrak ter se ustavila v krasni palači. Tam je čarovnik vseh čarovnikov plesal s čarovnicami okrog mize, na kateri je bilo toliko in tako dobrih jedi in rujnega vinca, da nikoli tega. Naenkrat se prikaže sredi mize sam peklenšček v podobi teleta. Iz gobca mu je švigal ogenj. Ta pravi župniku: »Ako hočeš, da te sprejmemo v našo družčino, moraš napisati svoje ime z lastno krvjo v tole črno knjigo!«

In mu pokaže črno knjigo. Župnik pravi: »Daj!«, in zapiše v knjigo prelepo ime Jezus.

V tem hipu se palača strese in zruši, čarovnice izginejo in župnik se znajde na vrhu visoke stare lipe pred župniščem. Ves tresoč se čaka jutra. Ko gre cerkovnik navsezgodaj mimo, mu župnik zakliče: »Hej, pomagaj mi doli!«

Zmaje cerkovnik z glavo: »Sam zlodej vas je moral tja gori posaditi!«

Pa spleza na lipo, pomaga župniku na tla in ga odnese vsega premraženega v župnišče.

Čarovnice jahajo na Klek na ljudeh, ki jih izpremene v konje.

V Slovenski Bistrici je znana pripovedka:

Živel je bogat krčmar, ki je bil zelo suh. Imel pa je debelo ženo-krčmarico. Nekoč pride k njemu ciganka in ga vpraša: »Ali veš, zakaj si tako suh?« Krčmar odgovori: »Kako naj to vem?« In mu pravi ciganka: »Tvoja žena je čarovnica. Vsak mladi petek (ob lunini izpremembi) te jaše na Klek na vražje kolo.«

»Kako to?« se čudi krčmar.

»Tako: ko zaspiš, se splazi k tebi in ti vrže uzde čez glavo. Tedaj se izpremeniš v konja in ona odjaše na tebi na Klek.«

Krčmar si to zapomni. Pride mladi petek. Krčmar se dela, da spi. Ko vidi, da se mu žena res bliža z uzdami v rokah, skoči iz postelje in ji vrže uzde čez glavo. Krčmarica se izpremeni v lepo kobilico. Krčmar jo zajaše in v hipu sta na Kleku. Tam priveže kobilico ob deblo in gleda

yražje kolo, ki so ga plesale čarovnice. Najprej skupno, potem posamič, vsaka okrog svojega lonca. Ti lonci pa so bili izdelani iz jajčjih lupin. Pa pripleše h krčmarju čarovnica, ki je bila krčmarjeva sosedka. Ta ga prepozna in mu pravi: »Beži, če ti je življenje drago!«

Krčmar zajaše kobilo in zdirja domov. Tu jo pelje v hlev in pokliče kovača.

»Podkuj mi to kobilo!« mu de in odide klicat župana in sodnika. Ko se vrne z županom in sodnikom, sname kobili uzde. Kobila se izpremeni v krčmarico. Imela je na rokah in nogah podkve. Milo je začela tarnati.

Ali župan in sodnik sta odločila, da mora krčmarica umreti v živem apnu. —

Od tedaj drobi ljudstvo jajčje lupine, da ne morejo čarovnice iz njih izdelovati loncev.

Čarovnice se zelo rade goste s človeškim srcem. Srce si prilaste, ko človek spi. S čarovniško šibo udari čarovnica spečega po levi strani prsi; prsa se odpro in spet zapro ter zacelijo, ko mu čarovnica odvzame srce. Tak človek hira, dokler ne shira.

Istrani poznajo tole pripovedko:

Živela je čarovnica, ki je po moževi smrti rodila prelepo hčerko. Tudi ta je bila čarovnica. Hčer doraste in pride jo snubit lep snubec.

Zvečer snubec pri mizi zaspi. In tudi prijatelj, ki ga je pripeljal s seboj, zameži. Tedaj pravi mati hčeri:

»Vzemiva snubcu srce za priboljšek po večerji.«

Hči pravi: »Prav!«

In sta mu odpri s čarovniško palico prsi, vzeli srce in ga vrgli v peč.

»Pojdiva po kruh in vino!« veli mati. In sta odšli.

Tedaj vstane snubčev prijatelj, ki ni spal, ampak se je le delal, da spi, reši srce iz peči in odide na prosto. Tu poišče kravjek, se vrne v hišo in ga položi v peč. Pa se nasloni spet na steno.

Medtem se vrneti čarovnici s kruhom in vinom. Obračata in pečeta kravjek v peči in sedeta za mizo, ko mislita, da je že pečen.

Jesta in jesta in zalivata z vinom.

»Nič mi ni prav teknilo!« pravi stara.

»Meni tudi ne!« kremži obraz mlada.

Sedaj se zbudita prijatelja in se poslovita. Zunaj pravi snubec: »Tako mi je, kot da sem brez srca. Najrajši bi umrl.«

Prijatelj seže v žep in mu da prvi kos srca.

Snubec ga poje in pravi: »Sedaj mi je bolje!«

Da mu tovariš drugi kos srca.

»Skoro mi je že dobro!« pravi snubec, ko ga poje.

Pomoli mu pobratim še tretji kos.

Ko ga snubec poje, ozdravi popolnoma. In izve resnico. Razsrjen naznani čarovnici gosposki, ki ju kaznuje.

Čarovnice povzročajo točo in nevihto.

V Zagorju ob Savi živi med starimi ljudmi vera, da so čarovnice zelo mogočne. Gorje mu, kdor se jim zameri. Kogar sovraži čarovnica, pride k njemu v hišo in sede za peč. Tu meša s kuhalnico vodo v loncu, katero je prinesla s seboj iz izvirka, ki ga le ona pozna. Po izbi se začne širiti taka soparica, da so ljudje primorani odpreti okna. Tedaj se zunaj vsuje taka toča, da uniči polja devetih far naokrog. Temu ni odpomoči drugače, kot da prosimo odpuščanja čarovnico, ki smo se ji zamerili.

Med srbskim in hrvatskim narodom živi spomin na čarovnice v narodni pesmi.

Ena teh se glasi:

»Sinko Janko: kadi s konje pasal?«

»Mila majko, za lugom zelenim.««

»Sinko Janko, jesi koga vidil?«

»Mila majko, jes tri bile žene.««

»Sinko Janko, ča su ti činile?«

»Prva mi je srdačce vadila,
druga mi je tanjirac (krožnik) držala,
treta mi je na kraju plakala.««

»Jesi li mi, sinko, ku poznaval?«

»Prva mi je kuma bila,

druga mi je teta bila,

treta je bila premila sestrice.««

»Sinko Janko, ča im ti naručaš?«

»Mojoj kumi tri prežarke ognje:

da bi va njih živa izgorila;

mojoj teti — njoj tri konjske repe:

da bi me se na njih raztrgala;

sestri miloj — njoj tri bele grade:

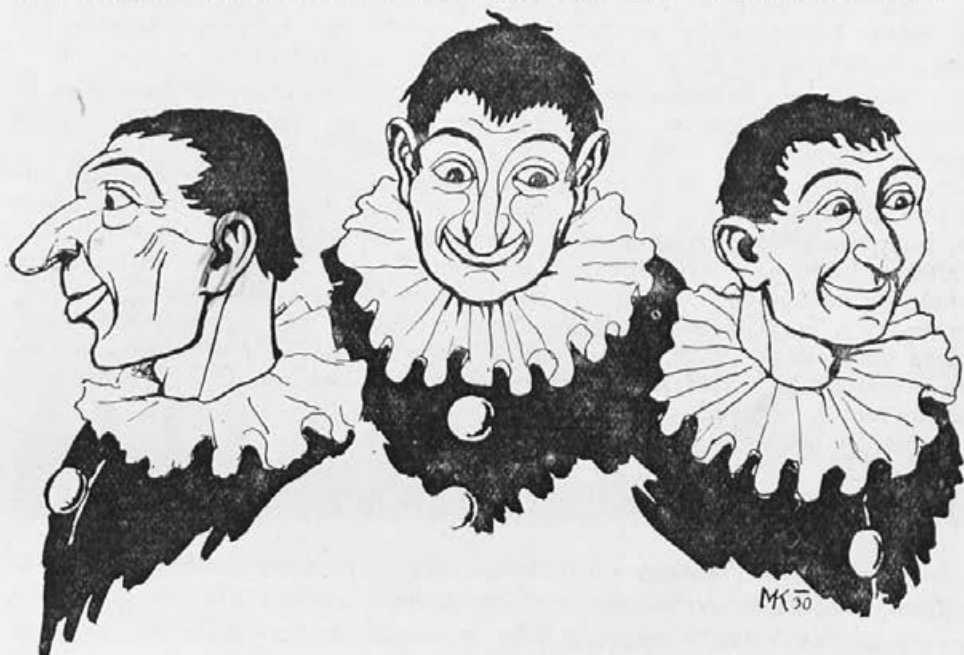
da bi mi se po njih sprehajala.««

LUTKE IN LUTKOVNE IGRE.

Tonček se vprašuje: Kaj je neki lutka? Povedal ti bom, Tonček: punčka je to, čečica. Ko si bil še majhen, prav majhen, si imel doma vse polno igrač: medvede, kravce, tigre, konjičke, pa tudi fantke, vojake in punčke. In si se radostno igral z njimi. Vidiš, prav taka je bila igra s punčkami ali lutkami v pradavnih početkih. Prvi otrok, ki si je izbral kos lesa za igračo, je bil ustvaritelj punčke. Če punčke in medvede obesimo na niti ali žice, dobimo lutko, ki lahko govori, poje in pleše v posebnih igricalih in na posebni mali pozornici. Misli si zaboj. Temu zaboju odbij prednjo stran. Ti stojiš za tem zabojem in vodiš po njegovem dnu lutko. To je najpreprostejši lutkovni oder. So pa še take lutke, ki so v svoji notranjosti tako primerno vdolbene, da človek lahko vtakne vanje roko in prste ter z njimi pregiblje glavo in roke. Zaradi ustroja te lutke, se potem pozornica spremeni. Je brez dna in pod njo stoji človek z lutko.

Zibelka lutkovnih iger je Orijent. Indija, Kitajska in Japonska. Indijec tako ljubi lutkovne igre, da jih gleda cele noči. Sijamecu, Javancu in Birmancu pa so lutke božja bitja, ki se mu prikazujejo ob žalostnih in veselih prilikah. Orientalske lutke nastopajo kot pošastne prikazni iz onostranosti. Obrazi so grozni, kajti Orientalec vidi v bogu grozo, ki ga vsak čas lahko kaznuje. Tisoč let pred Kristusovim rojstvom so Egipčani poznali lutke, tako tudi Grki in Rimljani. Iz Orienta so dopotovale v Evropo, kjer so tekom stoletij nastala tri važna žarišča lutkovne umetnosti: München, Pariz in Italija. Odlični imenitniki, hladni dostojanstveniki, kralji in veliki umetniki so se divili čarobnemu plesu malih punčk. Slavni nemški pesnik Goethe je v prastari igrici »Doktor Faust« dobil misel za svoje največje življensko delo.

Nemca Schmidt in grof Pocci pa sta bila prava čarodeja, ki sta vodila mlada sreca v čudovite devete dežele. Grof Pocci je največji lutkovni pisatelj. V teh igrah nastopajo dobra in zločesta bitja. Dobra so: principi, kraljeviči, princeske, vile, palčki, zločesta pa: čarovniki, zmaji, kače, hudobni duhovi.

In dobra bitja nadvladajo zločesta. Važno besedo pri teh nadvladah in raznih odrešitvah ima — Gašperček Larifari. O, to vam je šaljivec! Strašen je v svoji jezikavosti, zgovornosti in neugnani porednosti. Ponorčuje se iz vseh ljudi in iz celega sveta, pa ostaja kljub temu v srcu dober človek in velik prijatelj otrok. V igrah navadno nastopa kot sluga ali oproda kraljevičev in princev, ki iščejo svoje zaklete kraljične. Gašperček je tem kraljičem nekaj varuh, tolažnik, razveseljevalec, svétnik in pomočnik. Voda, ogenj, zrak, duhovi, smrt, zlodji, vsi preganjajo Gašperčka. Ali on nikoli ne podleže, nič hudega se mu ne pripeti, pa naj trešči iz lune na zemljo. Kajti on je življenje samo, narava, zemlja in solnce.

Gašperček je čuden popotnik!

Na Francoskem se vam prekrsti v Polišinela, po Italijanskem »se roga in sanja« kot Harlekin, po Rusiji pa rdečchlači pod imenom Petruška. Pri nas na Slovenskem pa »vandra« in gode kot Kurent.

Najbolj so razširjena lutkovna gledališča v Češkoslovaški republiki in sovjetski Rusiji. Vsaka ruska šola ima svoje lutkovno gledališče, ki ga vodijo otroci.

Ob drugi priliki bom povedal, kako se postavljajo mala domača lutkovna gledališča, kako se vodijo, kako se stružijo lutke itd. Ti, ki hočeš n. pr. postati kipar in že z dletom režeš v les, boš lahko oblikoval lutko. Janezek, ki se poskuša v slikanju, ti bo naslikal gozd ali sobo. Potem bosta postavila med sobna vrata oder. In ko bodo na njem zaplesale prve lutke, bosta ob njih doživela prerobenje. Pomnite otroci: vso pozornost, vse delo, ki ga posvetiš tej mični, večno lepi umetnosti, ti ne bo le v zabavo, ampak bo izoblikovalo v tebi tistega vzornega, lepega človeka, ki je up in nada domovine in države.

O SLOVENSKEM LUTKOVNEM GLEDALIŠČU.

Prvo odlično lutkovno gledališče je Slovencem ustvaril akademski slikar Milan Klemenčič iz Solkana pri Gorici. V svoji mladosti je mojster Klemenčič mnogo potoval. Mnogo sveta je videl in mnogo se je naučil. Že zgodaj je vzljubil lutke in lutkovne igre, ki so povsod obujale pravljlična kraljestva. Leta 1911. si je postavil v Ajdovščini svoje izvirno lutkovno gledališče. Davna želja, da slovenski narod spozna razposajenega Gašperčka, pa se mu je uresničila šele leta 1920. V Mestnem domu se je pojavilo malo gledališče, ki je bilo za prebivalce mesta Ljubljane velik, nenavaden dogodek. Gašperček se je naenkrat znašel v krogu okroglih rdečeličnih prijateljev. Za gledališče sta pisala izvirne igre slovenska pisatelja dr Ivan Lah in Miran Jarc, predstave pa je vodil igravec Fran Lipah. Znamenite so bile uprizoritve: Čarobne gosli, Princ Rožencvet in princesa Lillijana, Doktor Faust in Mrtev v rdečem plašču. Čarobne gosli govore o Gašperčku, ki z vijolino hodi po deželi in igra na vse pretege. Celo na cesarski dvor pride in je gost cesarja Francelja. Ker zaigra v tihih lunini

noči podoknico lepi princesi, se cesarju silno zameri. Sodišče ga obsodi na vislice. Še enkrat pa hoče zaigrati na gosli, ki pa imajo naenkrat tako čarovniško moč, da pleše po njihovi melodiji ves dvor, vojaki in sluge in vsi, dokler ne omagajo. V divji ples poseže mogočen glas kralja dobrih duhov, ki lepo pouči Gašperčka: Človek naj živi le tisto življenje, ki so mu ga rojenice določile ob rojstvu; (Gašperček je bil hlapec in iz ničemurnosti se mu je rodila želja, da se proslavi kot virtuoz na gosli); človek naj si nikar ne poželi nemogočih, velikih stvari, sicer ga doleti ista usoda kot doktorja Fausta, ki je čaral, pa so ga odvedli peklenščki v pekel.

Lutke in dekoracije Milana Klemenčiča so bile umetniško delo, ki je našlo obilo pohvale in priznanja pri odličnih predstavnikih slovenske umetnosti. Ker ni bilo denarja, je gledališče leta 1924. obmolnilo. Društvo „Atena“ ga je za kratek čas oživilo, potem pa vse do današnjih dni — dolgi sen, v katerega so ujeli Gašperček in njegova družinica.

Ostala lutkovna gledališča, ki danes zabavajo slovensko deco, ne dosejajo sicer tiste popolnosti kot Klemenčičevo, so pa plod tihega dela požrtvovalnosti, in ljubezni. Lepo lutkovno gledališče sta v Akademskem domu na Miklošičevi cesti ustvarila brata Pengov. Tudi gledališče na Taboru se prav dobro razvija in zabava nedeljsko drobno publiko. Imamo še lutkovna gledališča v Mariboru, Ribnici in Sodražici. Zadnji dve vodita požrtvovalna učitelja Trošt in Hočevar, ki vršita vsak v svojem okolišju dragoceno vzgojno delo z uprizarjanjem lutkovnih iger, ob katerih gredo otroška ličeca bolj na smeh kot ob suhoparnih računskih številkah.

ČEŠKE LUTKE V ZAVETJU MASARYKO- VEGA ZAVODA ZA LJUDSKO VZGOJO.

Sivolasi prezident Češkoslovaške republike T. G. Masaryk je velik propovednik resnice. Nadvse ljubi češkoslovaško mladino, zato želi, da so šole učilnice resnice, v katerih ne sme biti niti sence laži. Prava svoboda je: ne lagati. Vedno in povsod! Ne sam sebi, ne tovarišu, ne staršem, ne domovini. Nikomur. Bodi pristen: naraven, prisrčen v ljubezni do svoje domovine, za katero se učiš, da ji boš koristil. Prav ta hotenja in stremjenja pokazujejo lutke in lutkovne igrice, ki so se na Češkem že zelo zgodaj razživele.

Bile so našim severnim bratom svetle lučke v temni noči suženjstva. Užigale so v mladih srcih ljubezen do češkega naroda, prikazovale so njegovo slavno in junaško zgodovino ter vneto dramile nevernike in zaspance.

Povest o Přemyslu in Libuši, o blaniških vitezhih, bajke o gorskem duhu Repoštevu iz Krkonoš, o vilah Rusalkah in povodnem možu, solnčnost lepih čeških krajev, ki jih je tako krasno opisala Božena Nemcova v svoji »Babice«, Bela gora, temni časi po Beli gori, vstaje čeških kmetov, ki so branili svoja stara prava kot pri nas Matija Gubec — vse to odseva iz čarobne pravljичne igre čeških lutk. Češko lutkovno gledališče sta v 18. stoletju proslavila Matej Kopecky in Josef Winizky. Ta dva moža so poznali tedaj povsod. Takrat še niso bili Čehi toliko prebujeni, da bi imeli svojo lastno igro velikega gledališča, zato je bilo lutkovne igrice nositeljice češke dramatične umetnosti. Matej Kopecky, ki se je bojeval v Napoleonovih vojnah in bil urar, je s svojim lutkovnim gledališčem potoval od vasi do vasi, iz mesta v mesto, se ustavljal po gradovih in na dvorih ter bil s svojimi lutkami glasnik lepega življenja in pravi narodov buditelj. Zakaj? Prikupna in preprosta lutkovna igrice je namah našla stik z ljudstvom. Vsak je takoj razumel Gašperčka, ki je govoril vsem k srcu.

Po njegovi smrti so učenci nadaljevali mojstrovo delo: budili in zabavali z lutkovnimi igrami narod in vzgajali mladino. V teku desetletij so Čehi ustvarili lutkovno gledališče, ki je nerazdružljivo zvezano z njihovo zgodovino in njihovim narodnim značajem. Čehu je prav taka dragocenost kot romani in pravljичne igre pisatelja Jiraska. Iz sodobne češke lutkovne igre odseva barvitost in pestrost slik slovaškega Maksima Gasparija — Uprke. In češki Gašperček — Kašpárek — je prav do današnjih dni večno isti predstavnik hudomušnosti, porednosti, dobre volje in veselosti češkoslovaškega naroda. Žilava delavnost češkega človeka je lutkovno gledališče tako porazširila, da danes ni vasi, kjer se ne bi čula Kašparekova razposajena beseda. Pomislite: danes ima Češkoslovaška republika 3000 lutkovnih gledališč, ki so priredila 24.000 predstav. In Praga je sedež »Unime«, t. j. Zveze lutkovnih gledališč vseh narodov. Tej zvezi na čeluje dr. Jindřich Vesely, njeno upravo pa je prevzel Masarykov zavod za ljudsko vzgojo. In še rastejo lutkovna gledališča! Mladini in dijaštvu igrajo starodavne zgodovinske igre. Vsak otroški vrtec ima svoje malo gledališče. Že pri zidanju novih šol omislijo primeren prostor za lutkovno dvorano.

Delo učiteljev-lutkarjev smatra češki narod za šolo. Kajti iz norčavosti lutk spozna ljudstvo, kakšno ne sme biti. Na učiteljišču bodo posvetili dve tedenski uri lutkovni umetnosti.

Prisodno

Mackov predpust.

(Po narodni otroški
pesmi.)

Prisodno

Letje

mf Digo, digo dečka, moja žena, mački; šla mi je po pošti, kaj mi je po-
da bi štela omreči. Šal bi jo o-

Prisodno

li - te - ti in na - ra - ša -

č - li? Vinka se capi - la pa čok, pbt, pbt č - la, nič se ni o - ra - la, se tako se
dre - ti, kožico pro - da - ti za dvesto duka - ti, penese pa - pi - ti, ropel se č -

ti *f* *Prisodno*

dr. - lai kaj, zdaj je predpust, zdaj je predpust, ja - haj, ja - haj!

Allegro!

f *4. 2/30.*

S P E S M I J O P O F R A N C I J I .

(Nadaljevanje in konec.)

P a r i z , 2. decembra.

Štiriinpolmilijsko velemesto. Tukaj utripljejo žile vsega sveta in slišijo se govorice vseh narodov. Na teh ogromnih trgih in v nepreglednih zbirkah so zbrani zgodovinski in umetniški zakladi vseh francoskih kraljestev, ces-

sarstev in ljudovlade. Tisoči avtomobili križajo ceste. Ena vrsta vozil se nenadno ustavi, da zamoremo naprej. In vse gre brez velikega šuma in krika kot v tihi dogovorjenosti. Ker je že večer, se nama čudoma odpre ogromna bajka. Tam v daljavi valovi po najvišjem železnem stolpu sveta, po Eifflu, živo morje reklamnih luči. Ceste žare v mnogobarvnih svetlobah. Na ogromnih trgovskih palačah, kjer kupiš vse, kar želiš, se dvigajo in padajo električne ptice, opice obmetavajo s svetlobnimi krogli slona, ki je pravkar bruhal stotine luči iz rileca. In vse to je le reklama in vaba za oči.

Že sva v središču pariškega življenja, na opernem trgu. Tu sedé pred razkošnimi kavarnami ljudjé pri malih ogrejevalnikih kar na cesti. Najin

avto obstane. Čakati morava. Vidiva malega Japonca in Turka s fesom, čudno gledava v skrbno opravljenega zamorca, in že smo dalje. Zdajci sva zdrknila skozi ogromen slavolok: l'Arc de Triomphe (izgov. L'ark de Triomf), zgrajen v počast velike Napoleoneve armade. Pravijo, da je 49 m visok. Pod njim je vzdian grob neznanega junaka. Večna luč gori nad grobom. Vodnik nama pove, da smo se pravkar peljali po Elizijjskih pojijih. V šestih vrstah drče avtomobili tod mimo, na obeh straneh je po 400 m širok park. V bližini je Trg Edinosti

(Place de la Concorde), eden največjih trgov sveta s spomenikom kralja Ludovika XV. Na tem trgu je bil obglavljen v letu 1793. Ludovik XVI. in kraljica Marija Antoinetta in nešteti drugi v času revolucije. Sredi trga

je visok obelisk (steber), prenešen iz Egipta. Na skrivaj si drugo jutro utrjava še urico časa in stopiva v Louvre (izgov. Luvr). Louvre je bil svojčas kraljevski grad, zdaj je največji muzej na evropskem polotoku.

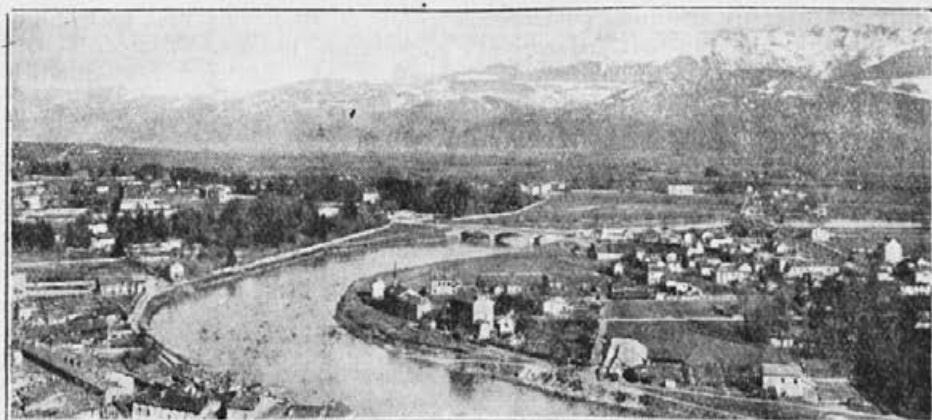
5
Ze morava h kosilu. Zvečer pa na pariško univerzo (Sorbono) z Matičarji k proslavi spomina na 120letnico Ilirije. Videla sva mogočen vtis naše pesmi na tisočbrojno poslušalstvo. Naš veleposlanik g. dr. Spaljkovič nas je sprejel in na večerni proslavi je on sam, mnogi odlični francoski učenjaki in general Franchet d' Esperay (izgov. Franše d' Eprè), ki je z junaško srbsko vojsko pod vrhovnim vodstvom sedanjega našega kralja ustvaril našo svobodo — so obnovili na tem zgodovinskem dnevu nerazdružljivo prijateljstvo in vezi, trajajočih že od časa velikega Napoleona, ustanovitelja Ilirije z glavnim mestom Ljubljano. Koncert naslednjega večera pa je prinesel čisti umetniški uspeh naše pesmi. Pevski zbor je pel tudi v pariški radio-postaji, v zvočnem filmu in v gramofonske plošče. Naša glasbena beseda bo ostala v Parizu kot trajen spomin na pomemben obisk slovenskih pevcev in pevk. Voziva se mimo Pantheona, počivališča najznamenitejših francoskih mož v studijskem delu mesta (Quartier Latin). Tu stanujejo in se hranijo dijaki. Pantheon nosi napis: Velikim možem hvaležna domovina. Francoz ljubi kot malokateri narod svojo zemljo, slava njegovega rodu je njegov ponos. Narod je živahen, poln domislje in duha, ljubi uglajen nastop in izbrano živo besedo. Še s francosko hrano bi ti, moj zdravi sopotnik, ustregli. Po pet raznovrstnih jedil so postavili pred nas, saj so Francozi znani kuharski umetniki. V Invalidskem domu smo obiskali grob Napoleona. Generali-invalidi so nam razkazovali v tem poslopju spomine velikega cesarja in zbirko najstarejšega orožja in sovražnikom odvzetih zastav.

Pariz je srce Francije in izobraženega človeštva. V tem mestu so odkrili radij, tu je delal sloviti učenjak Pasteur, tu je pokopan maršal Foch, zmagovalce v svetovni vojni, in najslavnejši francoski pesniki in učenjaki.

V Parizu je veselje doma, a nam se mudi! Ze smo na kolodvoru Medite-rauné in v štirih urah smo v Dijonu (izgov. Dižò), stari burgundski prestolnici. Založiva se z okusnim dižonskim medenim kruhom in mimo Lyona dospeva

dne 7. decembra

opoldne v Grenoble, trdnjavi, ležeči ob reki Isère (izgov. Izer) v sredi

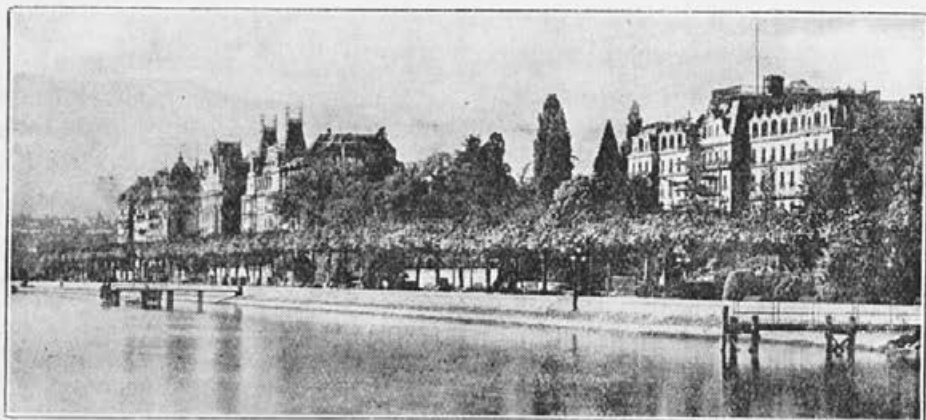

snežnih velikanov. To je francoska »Gorenjska«. V dalji se košati zapadno od prelaza Malega Bernarda najvišja gora v Evropi, Mont Blanc (izgov. Mon Blan, visok 4810 m). Mesto obkroža gorski venec Grajskih alp. V kraju

Vizilec se nahaja na 800 m visoki planoti spomenik Napoleona, ko je z Elbe pribežal v Grenoble. Vsi polki, poslani proti izgnanemu cesarju, so se postavili na njegovo stran. Mesto je znano po svojih rokavičarskih izdelkih. Pevci iz Grenobla so že pred nekaj leti obiskali Ljubljano, zato je odveč, če povem, da smo bili v tem mestu kot med brati.

D n e 10. d e c e m b r a.

Prispeli smo v Ženevo. Mesto obkrožajo Savojske Alpe in Švicarski Jura in čudovito živo in lepo jezero. Tu je sedež društva narodov. V tem

mestu odločajo o usodi miru in urejujejo delavska vprašanja sveta. Obiskali smo palačo Zveze narodov in poslopje mednarodnega dela. Tudi tukaj je naša pesem zmagovito zavzela poslušalstvo, kar je tembolj važno, ko nismo bili več v prijateljski Franciji, temveč pred strogimi umetniškimi sodniki. Okrog Ženeve prospeva po dolinah vrtnarstvo in živinoreja. Izdelujejo slovite švicarske ure.

D n e 11. d e c e m b r a.

Iz Zeneve pa preko Lausanne (izgov. Lozan) in Fribourga, v glavno mesto švicarskih zveznih držav, v Bern. Staro, snažno mesto z značilnimi vodnjaki in stolpnimi urami. Raz mestno planoto si ogledamo švicarsko zvezno palačo in jutranje vrvenje pridnega in treznega ljudstva, ki je ohranilo skozi dolga stoletja svojo neodvisnost in svobodo narodnega junaka Viljema Tella.

Še isti dan smo v največjem švicarskem mestu Zürichu, z znamenitim vseučiliščem in živahnim prometom. Spotoma še bežen obisk v Luzern s svojim visokim gorjancem Pilatom ob divnem Vierwaldstättskemu jezeru, in sredi veličastnih gorskih skupin, plodnih dolin in čistih mest hitimo domov...

Videli smo staro Avstrijo in njeno prirodno bogastvo, občudovali delo Nemčije in veličastje Pariza, a Švica je vabila k sebi naše mlade turiste in smučarje in vse, ki so potrebni zdravilnega diha božje prirode. V večeru dospemo v obmejni švicarski Buchs in že nas pri Inomostu (Innsbrucku) zajame noč. Še nas pozdravi reka Inna, ki teče skozi to mesto, potem pa vse utihne v kupejih. V jutru nas pozdravi že na domačih tleh naš oče Triglav, ves oblit od solnca in lep kot nikdar prej. Veselo mu zapojemo v pozdrav. Tujina nas uči in seznanja naš um z novimi vtisi, a gorko ljubezen najdemo le v svoji mali, a lepi jugoslovanski domovini.

NA PREŽI.

Teden dni so prihajali k meni kmetje in so me za božjo voljo prosili, naj jih vendar rešim medveda, ki napada in trga živino tam zgoraj na planini. V kratkem je podavil in obžrl že štiri živinčeta.

Končno sem se jih le usmilil in sem sklenil, da bom poizkusil svojo lovsko srečo, dasi sem bore malo upal, da bi se medved vrnil k mrhovini; navadno napade rajši novo žival. Stari medvedje dobro vedo, kje jih čaka past. Kdor misli, da je tak star podplatar neokreten in zabit, ga že sam pouči, da temu ni tako. Narobe: premeten in previden je; pomagata mu tudi izborni sluh in pa zelo občutljivi nos.

Dejal sem kmetom, naj ne pošiljajo nekaj dni živine na planino. S tem bi rad prisilil medveda, da bi se povrnil h kravi, ki jo je pred kratkim raztrgal.

Čez dva dni sem se odpravil. Pred večerom sem bil na planini in sem takoj poiščal primeren prostor blizu krave, ki je že močno smrdela. Sédel sem na parobek tako, da sem bil od vetra in približno dvajset korakov oddaljen od mrhovine. Hrbet sem si zavaroval z mogočnim deblom starega hrasta, spredaj pa me je nekoliko zakrivalo nizko leščevje. Čakal sem, toda vedno bolj sem bil prepričan, da bo vse čakanje zaman. Že dostikrat sem prečul tako noč brez uspeha, niti dlake nisem videl.

Solnce se je nižalo. Polagoma se je v gozdu mračilo. Žolna je zatolkla, iz gorske vasi je prinesla večerna sapa lajež psov. Potem tišina. Tako tiho je bilo, da sem čul roj muh in hroščev, ki so obkrožali kot brenčec oblak gnijočo kravo. Ko je solnce zašlo, se je kmalu vzdignila iz doline megla ter zavila ob kotanji v gozd. Dopoldne je divjala na planini nevihta, zato mi je postalo neprijetno hladno. Mimo vejevja se je žametno speljala sova, neznana majhna žival je stekla in zapraskala po nastlanih gozdnih tleh. Nato je zacvilil iz vasi vodnjak in kakor smrčanje je odnekod zažagala obrabljena harmonika.

Mrzla večerna sapa je prinesla strašni smrad krave, ki je ležala kot napihnjene meh sredi poseke.

Čakal sem dolge ure, da se je stemnilo. Kepo mrhovine sem še dobro razložil na desni pred seboj. Tedaj se mi je zazdelo, da je v gozdu zašumelo, kakor bi nekaj prestopilo in se ustavilo... Pa je bilo spet vse tiho. Samo sapa se je lovila ob leščevju in smrečju. Iz doline je zaropotal voz.

Toda takoj nato sem spet začul nekako šapljanje, nosljanje in praskanje... in za tem preplašeni vrišč drozga. Nekaj je: mogoče se plazi lisica, ali se spreletava in straši sova, ali se veverica skriva pred kuno, ali pa — prihaja kosmatinec, ki ga čakam? Spet tišina. Ropotanje voza se je oddaljevalo, dokler ni popolnoma utihnilo. Minilo je nekaj trenutkov. Tema se je zgoštila. In spet nekako lomastenje; grmovje se je paralo, kakor bi kdo razmikal veje, dračje je počilo... splašena sinica je zacicala. Odkod je prihajalo, nisem mogel dognati, toda pripravljen sem bil. Na kolenih sem držal nabasano trocevko, palec na petelinu. Oprezal sem in pridrževal dih. Nekoliko svetleje je postalo. Razgledal sem se. Nič. Do mrhovine bi ga zdaj pogodil, samo da bi že prišapal, mrha.

Tedaj sem začul capanje razločno, glasno. Suha veja se je zlomila tik za menoj. Vedel sem, kdo prihaja! Sapa je spremenila svojo smer in pihala od strani proti gozdu. Kaj, če me je mrcina zavohal? Res, kakih deset do petnajst korakov za mojim hrbtom je spet zaprasketalo dračje, šapasti udarci so kakor pomeli ob listju. Ali naj se zasukam? Ali naj počasi, počasi nastavim puško, preden bo prepozno? Ali naj obsemdim nepremično? Ostal sem kakor pribit, dasi mi je razburjenje razplalo vso kri tako, da je vrelo in udarjalo v meni. Samo z eno kretnjo bi medveda lahko tako pre-

strašil, da bi ga naščuval; zakaj znano je, da se stari medvedje, če so ustrašeni, dostikrat lotijo človeka. V tej temi pa bi moj strel komaj dobro pogodil, in orjak bi bil s tremi skoki pri meni...

Spet za hip tišina. Zdaj se je oglasilo žvižgajoče, preteče njuhanje in topot šape tik za deblom. Razumel sem to govorico gosta: zavohal me je in me je hotel prestrašiti, prepoditi. K sreči me je deblo napol skrivalo. Ob njem sem se iztegnil ter se zasukal. Razprl in napel sem oči; pretemno je bilo. Ali vseeno mi je postalo lažje; saj me je deblo krilo in na strel sem bil pripravljen.

Oglasilo se je spet prhanje, jezen ščofot s taco in žvižgajoče pihanje. Tesno mi je postalo pri srcu. Strah se me je polotil, ker sem v tistem hipu začutil, da sem v tej temi brez moči. Ali naj na slepo ustrelim v pretečo smer? Ne!

Tedaj sem razločil globoko momljanje in oddaljujoče se drsanje. Listje je zašumelo, luža v jarku je zapljuskala. Uganil sem: moj tovariš se je umaknil, kajti tudi on je izgubil pogum!

Vendar sem še dolgo stal ob deblu pripravljen.

Ko pa je bilo zdržema vse tiho, sem se oddahnil, previdno odstopical ritensko do ograje ob kravi, preskočil ter se urno pomaknil v dolino.

Odslej ni bilo več na to planino medveda.

(Po Kapferu.)

ALBERT ŽERJAV:

KAM S ČLOVEŠTVOM?

(Milijarda, število ljudi na svetu, kubični km — kocka.)

Najbrže ste že čitali ali slišali, koliko je nas dvonožcev na zemlji. Kakor listja in trave, kakor peska v morju!... Ne, malo manj. V učenih knjigah je zapisano, da nas je na svetu 1 milijarda in tričetrť. Hm, zapišite si to število! Pazite, da kdo ne pogrēši!

Ali pa veste, koliko je ena milijarda. Tisočkrat milijon, nič več!... Kdo bi nas mogel prešteti in koliko časa bi porabil za tako štetje en sam človek? Povem vam, da bi se mi v dnu srca zasmilil tisti človek, ki bi nas moral šteti dan za dnevom, noč in dan brez prestanka... In če bi se kje zmotil, pa bi siromak moral začeti zopet iznova. Pa ne mislimo več na to, da bi res koga izmed vas ne pripravili do takega štetja.

Večkrat ste že slišali, da gradijo v Ameriki, ki leži onstran velike luže..., silne — nebotičnike. To so vam palače, ki bi se v ničemer ne mogle primerjati z nobeno najbolj gosposko hišo na deželi. Vidite, v ameriških mestih je vse polno nebotičnikov, ki so jih po načrtu zgradili delovni zidarji. Ameriške palače so silno delo iznajdljivega duha in človeških rok!...

Ko nekoč tako gledam slike teh nebotičnikov, si mislim na tihem, zakaj bi si morda ne zgradili kdaj take palače, ki bi bila dolga 1 km in ravno tako široka. Koliko časa bi rabili, da bi jo enkrat obhodili okrog vseh njenih oglov? In ravno tako visoka bi naj bila ta palača! Nadalje: vsaka 2 metra v višino bi naj bilo po eno nadstropje, skupno torej 500 nadstropij. Toda, kako priti pod streho? Čemu bi se neki trudili po stopnicah, ki jih ni vajen ameriški meščan. V nekaj minutah bi se lahko dvignili z udobnim dvigalom do poslednje dvorane pod streho in prav nič bi se ne utrudili, oznojili...

In tedaj pade drzna misel v moje premišljevanje... Nisem se je mogel ubraniti! Pomislite, ljudje božji: ali bi mogli spraviti v tako palačo 1 in tričetrť milijarde ljudi, človeštvo vsega sveta: Evropejce, Kitajce, Japonce, Turke, Američane i. dr.? Bo-li dovolj prostorna

naša palača s 500 nadstropji za ves človeški rod in če ne, koliko takih hiš še moramo zgraditi? Kaj mislite, prijatelji moji?

Nekaj časa sem zmajeval z glavo in ugibal na vse strani... V duhu sem videl pred seboj silno dolgo, dolgo... procesijo ljudi; procesijo, ki se je ovijala okoli ekvatorja naše zemlje. In vse to ljudstvo naj spravim

v palačo, ki je dolga in široka samo po 1000 metrov? Ne verujem, dvomim?...

Pa sežem za svinčnikom in papirjem v upanju, da z računi rešim uganjko. In številke so vstajale na belem papirju kakor palčki po zelenem mahu... Hm..., si mislim, da ne bo v naših dvoranah prevelike gneče kakor v cerkvi ob proščanju... naj stoji na ploški 1 m^2 samo 5 ljudi, nič več. V preveliki stiski bi nam lahko kdo omedlel! Pomnite: po 5 ljudi naj uporabi v vsakem nadstropju po 2 m^3 prostora ($1 \times 1 \times 2$), 10 ljudi 4 m^3 itd... Kolika je prostorina pritličja? Ali mi verujete da bi mogli postaviti v pritličje na tak način 5 milijonov ljudi, ravno polovico Jugoslovancev? Res! Račun me ni varal. In če hočem razdeliti vse človeštvo na skupine po 5 milijonov ljudi, no potem bi dobili samo — 350 takih skupin. Vidite, v naši palači pa je kar 500 nadstropij (pritličje in 499 nadstropij); kaj sodite o tem? Naših 350 skupin bi mogli spraviti v 350 nadstropij, 150 nadstropij pa bi še ostalo praznih za bodoče rodove, saj se ljudstvo

obilno pomnožuje vsako leto. Povejte mi, za koliko ljudi bi še bilo prostora v praznih nadstropjih? Morda se jih toliko še narodi tekom desetletij, stoletij?...

Ves kos papirja sem popisal...

In tedaj mi je šele bilo jasno, koliko prostora je prav za prav v votli zidani kocki z robovi po 1 km. Nikoli prej nisem verjel, da je kubični km tako ogromen po svoji prostornini. Godilo se mi je kakor vam, preden vam nisem tega razodel, pojasnil. Kako neizmeren je šele prostor, v katerem krožijo: solnce, zemlja, luna in zvezde?... Da, svet je neskončen, neskončen... In človek hoče biti gospodar tega sveta!...

Če bi ne imeli koristnejšega dela, bi lahko pod mogočnim Triglavom (2863 m) izkopal i votlino v velikosti 1 kubičnega km, samo dobro podpreti bi jo morali, da se ne bi zrušila in zasula kopačev.

Mislil si, da ne more biti Matjaževa votlina pod Peco tako ogromna po svoji prostornini. Morda, saj je še videl ni nikdo?...

Povem vam še to, da mi ni nič žal, da sem izgubil urico z računanjem, kajti drugače bi ne mogel pravilno odgovoriti na vprašanje, do katerega so me napolnili ameriški nebotičniki, ko sem listal po slikah s svojimi drznimi mislimi...

Na videz neverjetno in vendar — resnično!...

V VATIKANSKI DRŽAVICI.

Majhen del Rima se imenuje vatikansko mesto, ki je državica zase. Postalo je šele pred kratkim samostojna država. Preje je spadalo mnogo stoletij pod rimsko občino. Vrhovni poglavar te vatikanske državice je papež sam.

Ob vhodih v vatikansko mesto stoje vojaki papeževe telesne straže, znani Švicarji, ki so oblečeni kakor vojaki v srednjem veku.

Papež je postavil na čelo svoji državici guvernerja.¹ Ta je obenem minister in župan. Kot tak mora izdelati zakon o državni ureditvi, o dolžnostih in pravicah vatikanskih državljanov, urediti mora sodno oblast ter izdelati kazenski zakon. Pobrigati se mora pa tudi za varnost svojih državljanov in njihove imovine, za varuštvo. Skrbeti mora za poštno upravo, radiotelegrafijo, zidavo nove železniške proge, urediti mora novo kovnico za izdelovanje denarja in tvornico za znamke in kolke. Izdelati mora tudi

šolski zakon, zidati šole in zavetišča. Doslej so namreč posečali otroci iz vatikanskega mesta rimske šole. Rimski občinski zakoni in zakon italijanske države so namreč veljali tudi za vatikanski del Rima, odslej pa bo imel ta del mesta, ki je državica v državi, svoje zakone in predpise, ki bodo veljali samo zanj. Dobilo bo svojo bolnico, ki bo poverjena v oskrbo redu usmiljenih bratov, in svoje sodišče.

Vrhovni poglavar vatikanske državice si je zadal tudi nalogo, da zbere vse slike, ki so sedaj raztresene po raznih galerijah slik in so cerkvena last. Tako hoče ustvariti edinstveni dom slikam velikih mojstrov prejšnjih časov.

Popraviti bo treba tudi mnogo muzejev ter sezidati nove stavbe, tako n. pr. poslopje, kjer bo šola za izdelovanje umetnin iz mozaika (ulaganje raznobarnih kamenčkov v slike), etijopično semenišče, nov kolodvor z vsemi stranskimi poslopji ter nove hiše in palače za razne urade, ki jih mora imeti vsaka, tudi najmanjša država.

Guverner vatikanske državice je odgovoren neposredno in edinole svojemu vrhovnemu poglavarju: sv. očetu.

¹ Namestnik.

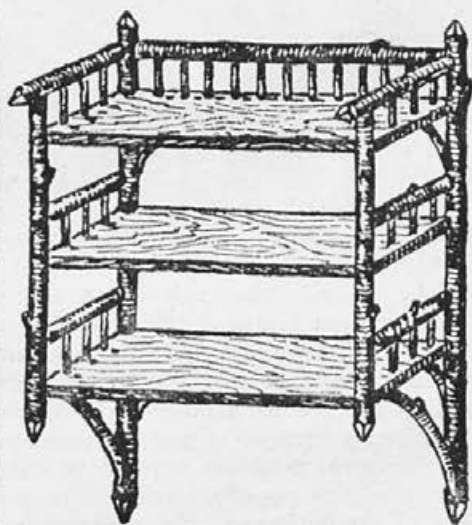

POLICA ZA KNJIGE.

Naša »Mladinska matica« nas bo letos zopet razveselila z lepo zbirko knjig. Kdor jih bo pridejal lanskim in predlanskim, bo gospodar zbirke enajstih knjig. A kam z njimi? Po kotih se porazgube in miznica je polna zvezkov in šolskih knjig. Naredimo si zanje preprosto in lično polico! Kdor nima pripravnega orodja doma, si jo bo izdelal pri sosedu — mizarju ali v šoli pri rokotvornem pouku.

Preden pričnemo z delom, si moramo narisati načrt, kakor nam ga kaže slika. Ta načrt je izdelan natančno tako, da nam bo služila polica za knjige »Mladinske matice«. Kdor ima pa še druge mladinske knjige večjih oblik, naj si izdela nov načrt po višini in širini največje knjige. Tudi dolžino police si lahko vsak po svoje določi, po prostoru, kamor bo polico obesil. Ta načrt nam bo učitelj gotovo pomagal izdelati v risarski uri.

Šele, ko smo načrt izdelali, stopimo v delavnico in se lotimo oddelave lesa. Sedaj naj poje žaga, oblič in dleto svojo pesem!

FR. ROJEC:

LEDENE CVETICE.

Kadar vidimo lepo sliko, ki nam zbuja zanimanje, navadno vprašamo, kdo jo je zasnoval, sestavil in dovršil.

Tu vidimo sličico, ki je nista zasnovala in sestavila človeški um in človeška roka, ampak nevidna umet-

niška sila ustvarjajoče božanske prirode; a jaz sem jo natančno posnel s tem, da sem jo prerisal s šipe na papir.

Kakor znano, je bila lani izredno mrzla zima. Zemljo je pokrival visok zmrznel sneg in na šipah oken zakur-

jenih človeških bivališč so rastle in cvetele svetle ledene cvetice, ki so bile posebno lepe in popolne ob jutranjih urah. Čez dan so se navadno stopile in izginile, ali zvečer so začele na novo rasti, in naslednje jutro so bile šipe zopet pokrite z njimi v izpremenjenih oblikah. Večkrat sem ogledoval in občudoval to prirodno umetnost na kuhinjskem oknu. Dne 22. svečana pa sem na siv risarski papir prerisal z belo kredo najlepše ledene cvetke na spodnji šipi. Nato sem risbo prekril in izpopolnil še z belo vodeno barvo.

Meni je sličica jako ljuba zaradi njenega božanskega izvora, in mislim, da jo boste tudi vi znali primerno ceniti.

CEPILNA SMOLA.

Ali ste nabrali smrekove smole, kakor smo se zadnjič domenili? Prav, sedaj pa na delo.

Poiščite kak star lonec, napolnite ga z nabrano smolo in postavite ga na ognjišče. Med tem, ko se bo smola topila, napravite precejalnik.

Dva stola, kos starega platna ali vreče, malo vrvice pa nekoliko srčnosti in precejalnik bo kmalu gotov. Le pogledjte sliko! Za čiščenje smole zadostuje samo eno platno.

Pod precejalnik postavite kak lonček, odlijte nekoliko vrele smole na platno ter jo mešajte z leseno kuhaličico. Če se začne trditi, dolijte zopet vrele smole in nadaljujte do konca.

Vsakemu litru prečiščene smole dodajte še 6—7 žlic stopljenega voska ali loja ter dobro premešajte.

Ko se bo smola že precej ohladila, a še ne strdila, prilijte na vsak liter še 6—8 žlic čistega alkohola ali špirta. Pomešajte še enkrat prav dobro in postavite pripravljeno smolo na hladno.

Ako jo boste drugi dan lahko mazali z leseno lopatico, je dobra. Če pa bo pretrda, jo ponovno razstopite in dodajte še nekoliko špirta, da bo mazljiva.

Sk.

PREDPUST STA ŠLA GLEDAT.

Župan Slivofiga reče svoji ženi: „Veš kaj?“

Orehka, gospa županja pa odgovori: „Kako naj vem?“

„Predpust je!“ pravi on.

„Aha, predpust!“ prikima ona.

„Predpust!“ de spet župan in poišče veliko kravato.

„V mesto ga grem gledat!“

„Grem pa še jaz!“ reče županja in se praznje obleče.
Vzela sta še dežnik in culo zaradi popotnice in košarico zaradi lepšega.

In sta šla in prišla.

Hodita po ulicah, gledata izložbe, gledata pustne šeme in vse se jima imenitno zdi. Pa srečata svatbo s harmonikarjem. Svati so jima še bolj všeč od šem. Slivofiga dregne ženo s komolcem:

„Veš kaj?“

„Ne vem,“ de ona.

„Veš,“ pove on, „ko sva se

midva vzela, je bilo še lepše. Harmonik je bilo več!“

„Dve,“ se spomni Slivofigovka. „Dve! In jaz nisem bila še tako debela, ti pa ne tako suh.“

„Dvajsetpet let je tega,“ se spomni župan.

Gresta naprej. Prideta do gledališča. Tam je bila velika gneča.

„Veš kaj,“ pravi župan, „kar noter stopiva.“

„Pa dajva!“ privoli županja.

Prerijeta se skozi gnečo, kupita si dva listka in prideta po stopnicah navzgor do klopi.

V gledališču je gorelo toliko luči, da so oči skelele. In toliko je bilo ljudi, da je kar bučalo. Slivofiga in njegova žena se sklonita čez ograjo in gledata navzdol. Gledata, kako ljudje prihajajo in sedajo in se drug drugemu priklanjajo. In se županja jezi, da so druge gospe lepše oblečene kot ona. Župana pa malo grize, ker ga tu nobeden ne pozdravi. Doma ga vsi.

Pa nekdo potreplja županjo po rami: „Prosim, vi sedite na mojem prostoru!“

Ozre se Orehka: za njo stoji mlada gospa. Še debelejša je od nje.

„Kako, na vašem?“ se začudi županja. „Saj je moj mož plačal!“

„Že,“ odvrne tuja gospa. „Ali je plačal le enega, vi pa sedite na dveh!“

Županja potiplje z rokami sedeže in vidi, da res sedi na dveh. Ali se ne vda kar tako.

„Kako pa naj sedim na enem, če so pa ozki in sem jaz široka?“

„Pa naj vaš mož stoji. Potem sedem jaz na poldruega in vi na poldruega!“

„To pa že, to!“ prikima Slivofigovka in veli možu, naj vstane.

Temu to ni prav po volji, a kaj hoče. Zaradi ljubega miru vstane in se opre na ograjo. Županja se pomakne na njegov sedež in svojega pol in vpraša sosedo: „Kdo pa ste?“

„Jaz sem gospa Debelinka in tehtam točno sto kil,“ de ta in sede.

„Meni pa manjka še pet do sto!“ pove Slivofigovka. Tako se spoznata in se še dolgo pogovarjata.

Pa zazvoni zvonec, luči ugasnejo in se zavesa dvigne.

In sta videla župan in županja toliko lepega in imenitnega, da še svojim očem nista verjela. Videla sta pogrnjeno mizo, krog mize pa opice. Stregli so pa psi. Ko so mizo spravili in so opice in psi odšli, so prišli telovadci. Tako so se zvijali in pretegovali in se prekucavali, da se naj domači telovadci gredo kar poskrit.

Najimenitnejše pa se jima je zdel kitajski ples. Plesala sta dva Kitajca, prav prava Kitajca, ki sta nalašč zato prišla iz Kitajske. Ko sta odplesala, so vsi gledalci ploskali in zavesa se je zaprla in so luči spet zagorele. To je bil odmor.

Slivofiga in njegova žena sta sedaj odprla cule in načela popotnico.

Ko sta prišla do zadnje drobtine, je bilo odmora konec in luči so spet ugasnili.

Pred zaveso je stopil gospod z velikimi očali in povedal, da se bo Krpan boksal z Brdavsom. Povedal je tudi, da ni to tisti Krpan od Svete Trojice, ki je že umrl, ampak neki drugi, skoro ravno tako močan, če ne še bolj. Tudi Brdavs da je drugi. Prišel da je iz Afrike, samo zato, da se meri s Krpanom.

Gospod z očali se je priklonil in zapiskal na piščal. Zavesa se je odprla in se je pokazalo dvoje napetih vrvi.

„To je zato, da ne pade kdo z odra,“ pojasni gospa Debelinka, ki je poznala take reči.

Komaj je izpregovorila, pa pride z leve Krpan, z desne pa Brdavs.

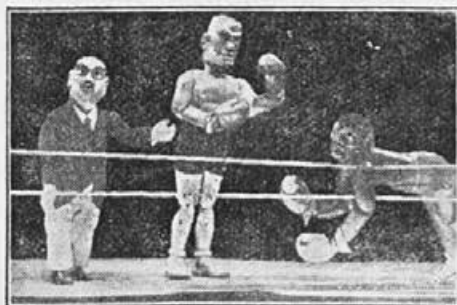
„To je peklenšček!“ se ustraši Slivofiga in gleda Brdavs.

„Zamorec je!“ ga pouči gospa Debelinka. Župan pa ne čuje. Gleda z izbuljenimi očmi in vidi, da si Krpan in Brdavs podasta roke, in da se precej na to klofutata na vse pretege. Tako se obdelujeta, da kar poka.

„Le daj ga peklenščka!“ vpije župan.

„Saj ga!“ odvrne Krpan in prismoli Brdavs tako klofuto, da ta kar pade. In bi se bil gotovo pobil na tleh, da se ni ujel na vrvi.

„Živijo Krpan!“ vpijejo vsi, najbolj pa župan. Le gospe Debelinki se je Brdavs zasmilil.

Zasmilil se ji je tako, da je glasno zajokala. Župan pa se za to ni zmenil, ampak je tako zaploskal z rokami in se tako stegnil naprej, da se je prekucnil preko ograje in padel dvoje nadstropij globoko.

„Plamps“ je reklo, ko je priletel na tla. In s tako silo je priletel, da se je razsul na petnajst kosov. In vsak kos je bilo nekaj. Bil je en oreh, štiri fige in deset češpelj.

Ko je to videla županja, je vstala in zavpila:

„Preljubi moj Slivofiga, kaj si storil?“ In je skočila za njim in se razsula na dvajset kosov.

Vsem sta se mrtva nesrečneža zasmilila.

„Revež!“ je dejal neki gospod v črni obleki in pobral orehovo županovo glavo, da jo doma pokaže otrokom.

„Kako ga je imela rada!“ je vzdihnila neka lepa gospa in pobrala glavo županje in jo skrila v torbico.

Prišli so še drugi in vsak si je kaj pobral za spomin.

Med gledalci pa je bil tudi urednik časopisa „Resnice“. Ta je hitro odšel domov, se vsedel za mizo in napisal na papir, kaj se je v gledališču zgodilo. Napisal je tako, da sta se župan in županja skregala in se stepla. Da je županja tako udarila župana po trdi butici, da je padel čez ograjo in se razsul na tisoč koščkov. Potem pa da je županja še skočila za njim iz strahu pred orožniki. Padla

pa da je nekemu gospodu na glavo in bi ga bila ubila, če bi ne imel cilindra na glavi.

Tako je napisal gospod urednik in poklical Gašperčka: „Na, Gašperček, prilepi to novico na zid, da bodo vsi vedeli kako in kaj.“

Gašperček je pobral posodo z lepilom, vzel papir in odšel. Sredi mesta je prilepil novico na beli zid in od vsepovsod so prišli ljudje in čitali kaj se je bilo malo prej zgodila.

MIRAN JARC:

NEUGNANI GAŠPER LARIFARI.

Mihec stolp iz kock gradi,
kuža modro opazuje,
muca tačico izteguje,
Gašperček pa se smeji...

»Muca, proč, če ne bo joj!«
»Kuža, ti boš varuh moj!«
Vse se Mihcu pokori,
Gašperček pa se smeji.

Hop. Glej: Gašperček se zvrne
in prevrne stolp iz kock. — —
Mihec gleda, se zjezi. —
Kaj bi. Gašper se smeji.

DAN MIRU.

Se so nam pred očmi strašni dogodki izza svetovne vojne: Stari oče in mati sta sedela na klopi pred hišo. Za bližnjim hribom je zahajalo solnce. Zarja je bila čudovito rdeča, izpreminjala se je iz rožne v krvavordečo, kakor bi padala nanjo strašna kri zapadnih bojišč. Oče in mati strmita nema v čudovito zarjo. Po prvem zamaknjenju vpraša mati: »Zakaj pa je danes zarja tako strašno krvava.« — »Ali ne veš, da je oblita z morjem nedolžne krvi. In zato je tako rdeča, ker je na njej kri najinega edinca.« Hotela sta še dalje govoriti, a ustnice so onemele. Samo oči so strmele blazno v strašno resnico.

In prišlo je leto s črnimi trakovi odeto in z bisernimi solzami prepojeno. Vsaka hišica je vztrepetala. Kakor bi treščilo iz svinčenotemnih oblakov, je priletela strašna novica: »Vaš sin Vas pozdravlja! Zbogom draga mati, ne vidimo se več!« in hišica se je odela v brezupno črnino. Tudi mogočni kmetski domovi, sijajne palače in tihi mrki gradovi so vztrepetavali od grozних novic: »Vaš sin Vas pozdravlja!« in se odevali drug za drugim v črnino. Solza za solzo je padala, solza za solzo, druga za drugo, se strnjevale in zbirale v kapljice in potočke, v reke in morja, tolažile in vzdihovale, mirile in ščuvale, pele in rjovele. Grmadile in kopčile so se v dolinah, dvigale so se vedno višje in višje — in vsa zemlja je bila

mokra od njih — in do samih zvezd so se dvignile in prosile Boga, da bi vez ljubezni med ljudmi izbrisala rdeče sledi na krvavih poljanah in da bi večni mir zavladal med narodi.

Vrabelj Ljudmila,
osnovna šola v Cezanjcih

V UČENČEVI ŠOLSKI TORBI.

Zvezek, držalo, pero, svinčnik in »Naš rod« se stiskajo v šolski torbi in modrujejo.

1. večer (brez »Našega roda«).

Zvezek: Joj, v kakšne roke sem zašel! Bogu bodi potoženo! Tako sem bil lep in tako ponosen, pa me zdaj pogledajte! Ves sem zmečkan, razcapan, zapačkan in pozčečkan, da se sam sebi smilim.

Držalo: Jaz šele, jaz! Včeraj sem šele palo v roke temu nesrečnemu Janku, pa me je že tako zmrevaril, da moram zijati kakor stara rena. Kako naj bodo potem črke na tebi lepe, predragi moj zvezek?!

Svinčnik: Le tiho, bo že! Jaz smuknem pri prvi priliki iz torbe; druge pomoči ni.

Zvezek: Ti že, a kaj bo z nami?

Pero: Nobenega upanja ni.

Vsi: Nobenega! Janko je nemaren. To je naša nesreča!

(V torbo smukne »Naš rod«. Vsi ostali se zganejo.)

Naš rod: Pozdravljeni prijatelji, kakor in kolikor vas je! Bog nam daj dobro srečo.

Prejšnji: Bog daj, prijatelj, ali pri nas je ne išči!

Naš rod: No, no, zakaj pa tako žalostno, tovariši?

Zvezek: Kar mene poglej, pa boš takoj videl in vedel.

Pero: In mene!

Držalo: Pa mene, mene šele!

Svinčnik: Oh, jaz bom pobegnil.

Naš rod: Joj, joj, saj res! Ali žalosti se zato ni treba vdajati. Danes je tako, jutri drugače! Boste videli, da bo kmalu Janko drugače ravnal z nami.

(V torbi se začuje pomilovalen smeh.)

Zvezek: Blagor ti, ker si še mlad! Kadar izkusiš to, kar smo mi, boš drugače govoril.

Naš rod: Bomo videli.

(Vsi polagoma zadremlejo. Svoj razgovor nadaljujejo šele naslednji večer.)

Naš rod: No, prijatelji, kako je z vami?

Svinčnik: Imenitno! Odkar si ti pri nas, prijatelj, me Janko ni še niti enkrat zlolil.

Zvezek: Tudi jaz moram reči: dobro je sedaj.

Pero in držalo: Še nama je bolje.

Pero: Name sedaj Janko tako lepo pazi, da kar povedati ne morem. Nič mi ni treba škrtati in tudi črnilo odstrani z mene, ko me odrabi. Cunjico vzame pa me očisti, da se svetim, kakor da sem šele pravkar prišlo v torbo. Povej no vendar, »Naš rod«, kaki si dosegel to izpremembo!

Vsi: Saj res, povej!

Naš rod: Učim — to je vse. Učim in kažem, kako je prav in kako ni prav. Učim tako, da mi vsak verjame, ker se prepriča, da ga dobro učim. Tudi Janko mi je takoj verjel. Sklenil je, da se hoče ravnati po mojih nasvetih.

Vsi: Živel »Naš rod«! Da nas ne za pušiš nikoli!

Drago Žabkar,

VI. raz. Gor. Logatec.

NO, NO PREŠIČEK.

Mama so dobili prešička v dar. Dobri ljudje so ga nam dali. Bog jim poplačaj. Je čvrst in krepak. Teče za človekom kakor psiček. V sobi se vali in igra z mano kakor mlada muca. Če je lačen ga pokli-

čem: no, no, prešiček! In mu dam krompir, lišince in repo. Pa se bo preživelo čez zimo.

Rihar Vinko, Vrhnika.

IZLET NA ŠMARNO GORO.

Ko smo šli prvič na Šmarno goro, smo nesli s seboj lesene križce. Atek nam je odrezal palčke in nam jih naredil. Najprvo smo šli po travnikih, potem po gozdu in po skalah.

Ko smo prišli do svetega Antona, smo zvonili. Na Šmarni gori je cerkev. Tam je klečala Marija z Jezuščom. Zato je tam znamenje.

Smiljan Pečjak,

Št. Vid nad Ljubljano.

DRAGI NAŠ ROD!

Dopade se mi, kar piše g. Milčinski. Pet generalov brisati ob hlače, ni lepo. Gosp. Milčinskega poslušamo večkrat v radiu. Tudi našega g. učitelja sem že slišal v radiu.

Sljepčević Sava iz našega razreda bo šel v Ameriko.

Žužek Branko,

III. raz. Moste - Ljubljana

PRAVLJICA O ŠKRATIH.

Včasih so na Peci kopali rudarji rudo. Nekoč so se domenili, da bodo kopali rudo tudi ob nedeljah. Res se prvo nedeljo napotijo na Peco delat. Ko so začeli kopati, zagledajo od daleč modre lučke. To so bili škrtati. Rudarji jim gredo nasproti. Ko pa vidijo, da so škrtati, vsi zbeže. To mi je povedal moj boter.

Mlinar Filip iz Črne.

IZ MOJEGA ŽIVLJENJA.

Ko sem imela 4 leta, smo se šli kopat. Nazaj grede pa se je vtil dež. Šli smo hitro v restavracijo. Ta restavracija je imela balkon. Z menoj pa so bili očka, brat in stric. Bratec in jaz sva šla na balkon. Tam v kotu je bila šipa, a jaz tega nisem vedela. In sem šla ravno tja in sem se močno vrezala v nogo. Ko sem zagledala, da kri teče, sem hitro tekla k očku. In ko je očka videl, me je hitro peljal v bolnico. V bolnici so mi rano zašili. Dali so mi 5 ali 6 šivov. Če ne verjamete, pa pridite na moj dom.

Ksenija Zidarič,

II. r. vad. v Ljubljani.

KRIŽANKA.

(I. Gabršček — Guštanj.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Številke pomenijo vodoravno od:

- 1—10 ime mladinskega lista (mesečnik),
- 11—16 samostalnik iz »lep«,
- 17—20 izraz v računstvu,
- 21—24 bela snov,
- 25 samoglasnik,
- 26—30 priimek,
- 31—32 predlog,
- 33—36 brusilni kamen za koso,
- 37—40 izraz za carinsko ozemlje,
- 41—47 ime države,
- 48—50 izraz pri nogometu,
- 51—54 truma ptičev,
- 55—60 nedoločnik od »jočem«,
- 61 samoglasnik,
- 62—67 drug naziv za trato,
- 68—70 predlog,
- 71—73 reka (sv. pismo),
- 74—76 številka,

- 77—79 nekaj neprijetnega pri delu,
- 80 samoglasnik,
- 81—83 l. del kupnine,
- 84—86 kar ima koza,
- 87—89 krajši naziv za očeta,
- 90 soglasnik,
- 91—94 domač izraz za čepico,
- 95—99 namenilnik od »čakati«,
- 100 samoglasnik.

Navpično od:

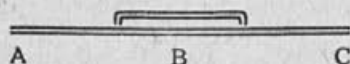
- 1—91 ime mladinskega lista (mesečnik),
- 2—52 samostalnik iz »lep«,
- 62—92 pesniški instrument (godalo),
- 3—33 bela snov,
- 43—83 bivši kralj divjega naroda,
- 93 soglasnik,
- 4—14 predlog,
- 24—54 brusilni kamen za koso,
- 64—94 žensko ime,
- 5—65 ime države,
- 75—95 kar pride po dnevu,
- 6—36 izkopan prostor v zemlji,
- 46—66 jedka rujava tekočina,
- 76—96 turški vojaški dostojanstvenik,
- 7—47 mala hišica na vrtu,
- 57—87 domač izraz za čepico,
- 97 soglasnik,
- 8—58 pismen šolski izdelek,
- 68—98 znamenje za glas,
- 9—29 l. del kupnine,
- 39—69 znamenje za glas,
- 79—99 uzmovič (na kratko),
- 10—40 ostudna žival,
- 50—100 žensko ime.

(Opomba: Rešitve naj se pošljejo na poštne dopisnice.)

ZAGATI.

Premisli: Kako naj se prepeljejo čez reko mož, medved, koza in zelje, če drži čoln le dva. Pomni, da pojé medved kozo, koza pa zelje, če ni moža zraven.

Bilo je ob božičnih praznikih, ko vse hiti k svojcem. V mestu A je bil tak naval, da so morali sestaviti poleg rednega, še pomožni vlak, ki bi se moral srečati na postajici B. z rednim vlakom, ki prihaja iz trga C. Prvi pri vozi na postajico B pomožni vlak iz A in zapelje na edino ogibališče.

Toda glej! Na ogibališče more le stroj z desetimi vozovi. Pet voz ostane na glavnem tiru in zapre pot vlakom iz C, ki med tem zapelje na postajo po edinem prostem glavnem tiru. Ker pa ima tudi vlak iz C 15 voz, zapre tudi progo vlakom iz A.

Vlaka morata brezpogojno vsak v svojo smer in to brez posebnih zamud. — Kdor jih prvi reši zagate, naj spo roči »Našemu rodu«. Sk.

„ORIENT“
družba z o. z.

LJUBLJANA
Dunajska c. 14

Največja zaloga
umetniških, študij-
skih, tempera in šol-
skih barv. „DEKA“
barve za slikanje na
svilo. Relief barve.
Tuši-Pastele, slikar-
sko platno in čopiči
v največji izbiri in
po najnižjih cenah.

ČEVLJE

najboljšega domačega izdelka
in odličnih inozemskih trdk
kupite najugodnejše v trgovini

A. ŽIBERT
LJUBLJANA

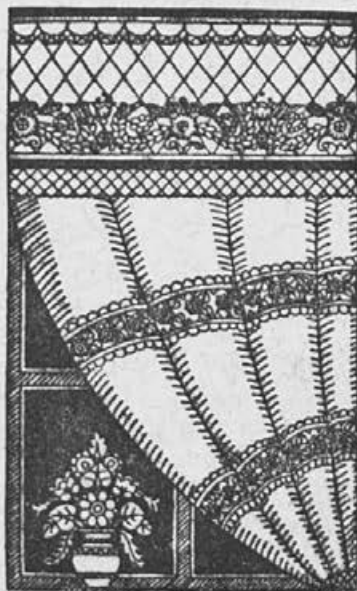
PREŠERNOVA ULICA

NAROČAJTE
MLADINSKE KNJIGE
pri
UČITELJSKI TISKARNI
V LJUBLJANI

*Pridnemu učencu
napravite največje veselje, ako mu kupite
fotografični aparat
v drogeriji „SANITAS“
Celje - Ljubljana, Dunajska c. 5*

*Pišite po najnovejši cenik, ki Vam ga pošljemo
brezplačno!*

ZAVESE

Velika izbira!
A. & E. SKABERNĚ, Ljubljana

I. REPŠE

tvornica in zaloga pohištva
LJUBLJANA
Dvorni trg števil. 1

Ako Vam je na srcu pravilni
duševni in telesni razvoj Vaših
otrok, nabavite jim

**ново otroško
pisalno mizico**

Uravnava se lahko za vse staro-
sti otrok od 6 do 18 leta.